

[Fabricius.]

Saa bliver der fortalt i vore Historiebøger, ude i Skolerne, mellem Folk, at ved Reformationen da blev de kirkelige Midler inddraget under Staten. Jeg vil gerne her fra dette Sted ved denne Lejlighed sige, at dette beror paa en fuldkommen Misforstaaelse. Reformationen betød ikke Inddragelse af Kirkens Midler under Staten. Reformationen betød Reformering af Gudstjenesten og af Oplæringen i den kristne Lære, men aldeles ikke en økonomisk Rystelse, som skulde have en saadan Rækkevidde, og der er ikke paavist et eneste Retsdokument, ikke en Rigsretsakt, som tyder paa, at der er inddraget noget som helst under Staten, i Betydning af at det var kirkelige Midler, som blev inddraget. Jeg skal nævne, hvordan det gik til. Kirkernes, det vil sige Sognekirkernes, Kapital forblev aldeles urørt, Sognepræstembederne beholdt deres Værdier aldeles urørt, ja, der blev endogsaa gentagne Gange tillagt dem Dele af de biskoppelige Midler, som nu blev henlagt til andet Brug, og Degnemidlerne forblev ganske urørt. Men man inddrog Bispegodserne, og der er vel ingen, der kan undre sig over, at den evangelisk-lutherske Betragtning ikke havde Brug for Biskopper, som var Danmarks største Herremænd. F. Eks. er det ganske interessant at se, at Sjællands Biskop raadede over 33 faste Borge i Danmark, foruden at Embedet raadede over en Fjerdedel af Stiftets Bøndergods. Den Slags Jarlestillinger havde Danmarks kommende Kirke ikke Brug for. Man gav et sømmeligt Underhold af det, som var det gamle Bispegods, og Resten overgik til Statens Brug med Kirkens Godkendelse. Herreklostrene lod man bestaa, idet man lod Munkene blive der, og i øvrigt uddøde de, idet nye ikke blev optaget. Tiggerklostrene blev ryddede, Tiggerklostrene fik ikke Lov at bestaa, deres Munke blev uddrevet, men Bystyrerne overtog dem, og de allerfleste blev henlagt til at blive Hospitaler for fattige og trængende syge. Endelig blev Sidealtrene i Kirkerne ophævet, og deres Gods enten tilbagegivet til Stifteren eller til Hospitalerne. Saadan stod Danmarks Kirke ved Slutningen af Reformationstiden.

Men hvordan er det saa gaaet siden? Siden er der sket et mægtigt Skred i den danske Kirkes Administration i Retning af Ødelæggelse af de Midler, som fra Fædrene var henlagt til Kirkens Betjening. Lad mig sige det klart saadan: Kirkens Midler var under offentlig Styrelse, eller rettere, de var under offentlig Værgemaal, men til-

hørte Kirkerne. Christian IV begyndte med at skænke Patronatsretten bort, og dertil hørte Tilsynet med, at Kirkens Ejendomme blev holdt ved Magt, men man opdagede hurtigt, at her var en Berigelsesmulighed for den, der blev Patron for Kirken, og derfor maatte Christian IV Gang paa Gang indskærpe, at det var paa det strengeste forbudt at benytte noget af Kirkens Indtægt til private Formaal — alt skulde bruges til Kirkens Bedste. Men i Frederik III's Tid, og ganske særligt i Christian V's Tid gaar der en stadig stigende Strøm af Salg af Patronater fra Statens Patronat over til private Hænder; det varer ikke længe, før Salgssummen er ganske betydelig, og kort efter 1700 gaar det saa vidt, at Staten bortsælger ved offentlig Auktion Tienderne ved disse Kirker rundt i Danmark. Det vil altsaa sige, at Staten tager en Auktionssum, Købesummen, til sig selv og overdrager derefter til Privatmand Resten, mod at han blot paa det nødvendigeste vedligeholder Kirkens Bygninger. Og i den sidste Menneskealder naar vi saa vidt, at da Kirkerne endelig gaar over til Selveje, viser det sig, at til Kirken bliver tilbage en ganske lille bitte Kapital, medens Privatmand beholder Resten. Saadan er det gaaet med Kirkens Ejendomme i Danmark.

Ser vi paa Præstegaardene, er Skredet ganske tilsvarende. Ved en Bestemmelse, som kaldes „Gejstlighedens Privilegier“ af 24. Oktober 1662, bliver det bestemt, med et ejendommeligt Udtryk: „af synderlig Naade bevilget og tilladt“, at Præsterne maa købe Præstegaardenes Bygninger. Den 19. Januar 1664 udgaar Forordningen om Salget, hvorefter Præsten skal betale 500 Rdl. for Præstegaarden, det vil sige, at Kongen sælger Embedernes Boliger, som er en Del af Lønnen til de Præster, som i Forvejen sidder i Præsteembedet, og derefter maa Præsterne tage sig betalt af deres Eftermand for de Penge; de har lagt ud. Den Afløsningssum, som det kaldes, har vi haft her i den danske Kirke lige op til Mands Minde.

Derefter har Præsteembederne Fred i en Række Aar. Men saa retter man sit Angreb mod Tienderne, og ved en Række Forordninger, Forordning af 18. Marts 1796, af 8. Januar 1810 og af 14. April 1852, gaar man over til et fast Vederlag i Korn i Stedet for, at man skal levere den egentlige Tiende. Endelig kommer jo saa Afløsningen ved Tiendeloven af 15. Marts 1903, lige før Menighedsraadene træder i Funktion, paa et Tidspunkt, da det er udelukket, at Menighedsraadenes egne Tillidsmænd kan faa Lejlighed til at protestere. Som bekendt